

Кругі Эйлера: факультатыўныя заняткі ў 5 класе

С. Т. Іодка,
настаўнік матэматыкі вышэйшай катэгорыі
Ваверскага дзіцячага сада – сярэдняй школы Лідскага раёна

Тэма:

Мэты:

- Пазнаёміць вучняў са спосабам рашэння лагічных задач з дапамогай кругоў Эйлера;
- Стварыць умовы для развіцця лагічнага мыслення, памяці, самастойнасці і ініцыятывы пры выкананні групавых і індывідуальных заданняў;
- Садзейнічаць фарміраванню інфармацыйнай культуры вучняў, адказнасці ў працы.

Ход заняткаў

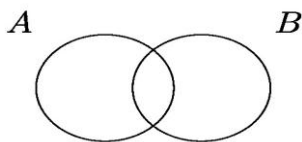
I. Арганізацыйны этап

На ўроках матэматыкі мы знаёмімся з новымі матэматычнымі паняццямі, сімваламі, “адкрываем” новыя метады рашэння задач. Але хто ж зрабіў гэтыя адкрыцці першым, хто адкрыў іх да нас? Вельмі шмат цікавых фактаў, якія па прычыне недахопу часу на ўроках мы можам так і не даведацца.

II. Арыенціровачна-матывацыйны этап

Сёння зможам у канцы занятку адказаць на пытанне:

- Што агульнага паміж малюнкам і адным з гэтых партрэтаў?

Тэма нашага занятку “Кругі Эйлера”

- **Я стаўлю мэту ўроку – навучыцца рашаць задачы пры дапамозе кругоў Эйлера, а вы якія паставіце?**

- Даведацца, што такое кругі Эйлера;
- Навучыцца рашаць задачы кругамі Эйлера;
- Умець вызначаць задачы, якія рашаюцца пры дапамозе кругоў Эйлера.

НАШТОБУЗУ

Знаю, што такое кругі Эйлера;

Умею рашаць задачы кругамі Эйлера;

Умею вызначаць задачы, якія рашаюцца пры дапамозе кругоў Эйлера.

- Ітак, вы будзеце ведаць ..., вы будзеце ўмець...

III. **Вусны лік.** Этап падрыхтоўкі вучняў да актыўнага засваення новых ведаў.

1. Два спартсмены на спаборніцтвах прабеглі па стадыёне 8 кругоў. Колькі прабег кожны?
2. Колькі будзе: два плюс два памножыць на два?
3. Пералічыце элементы мноства: усіх дзён нядзелі; усіх месяцаў у годзе.
4. Назавіце мноства вучняў класа, якім больш за 16 гадоў.

IV. Этап засваення новых ведаў

- Якія геаметрычныя фігуры мы будзем сёння выкарыстоўваць на занятку? Прымяненне такіх фігур пры рашэнні задач увёў Леанард Эйлер.

Сёння вы падрыхтавалі матэрыял пра вялікага вучонага матэматыка.

Гістарычная даведка. Біяграфія Эйлера. ДАДАТАК

- А што цікавага яшчэ хто знайшоў? (цікавыя звесткі з біяграфіі дапаўняюць іншыя вучні)

- Мэты дасягнуты поўнасьцю? Што яшчэ трэба зрабіць? (Звяртаем увагу на мэты, запісаныя на дошцы)

Давайце паспрабуем навучыцца рашаць задачы пры дапамозе кругоў Эйлера.

Рашэнне задачы з тлумачэннем. 1 вучань на дошцы.

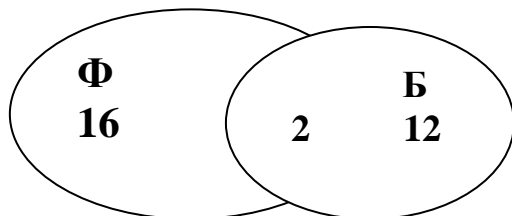
Задача1. Усе мае сябры займаюцца якім-небудзь відам спорта. 18 з іх цікавяцца футболам, 14 – баскетболам. І толькі двое займаюцца і тым, і другім відам спорту. Угадайце, колькі у мяне сяброў?

Рашэнне: Звернемся да кругоў Эйлера:

Пакажам два мноствы, так як два віды спорту. Так як некаторыя займаюцца і тым, і другім відам спорту, то начэрцім перасячэнне кругоў (агульную частку). Ставім лічбу 2.

$18 - 2 = 16$ – футбалісты, $14 - 2 = 12$ – баскетбалісты. $16 + 12 + 2 = 30$

Адказ: 30 сябры.

Задача2. 12 аднакласнікаў любяць кактусы, 18 – фіялкі, трое з задавальненнем вырошчваюць і тое, і другое, а адзін зусім не любіць хатнія кветкі. Колькі вучняў у нашым класе?

Рашэнне: Звернемся да кругоў Эйлера:

$12 - 3 = 9$ – толькі кактусы

$18 - 3 = 15$ – толькі фіялкі

$9 + 3 + 15 + 1 = 28$ вучняў

Адказ: 28 вучняў.

Задача3 340 дзяцей 32 любяць малако, 21 – ліманад, а 15 – і малако, і ліманад. Колькі дзяцей не любяць ні малако, ні ліманад?

Рашэнне: Звернемся да кругоў Эйлера:

$32 - 15 = 17$

$21 - 15 = 6$

$17 + 15 + 6 = 38$

$40 - 38 = 2$

Адказ: 2 дзяцей.

- Мэты дасягнуты поўнасьцю? Што яшчэ трэба зрабіць?

V. Этап засваення новага матэрыялу

Праца ў групах. Самастойнае рашэнне задач, наступнай праверкай.

Заданне: з прапанаваных задач выберыце тыя, якія рашаюцца пры дапамозе кругоў Эйлера.

Вазьміце веер лічбаў і пакажыце нумары задач.

Картка

1. У класе 15 вучняў умеюць гуляць у шашкі, 12 вучняў – у шахматы, 5 вучняў – і ў шашкі, і ў шахматы. Колькі вучняў у класе?

2. Свежыя грыбы ўтрымліваюць па масе 90 % вады, а сухія – 12 %. Колькі атрымаецца сухіх грыбоў з 22 кг свежых?

3. З 30 дзяцей кожны спявае або танцуе. Вядома, што спяваць умеюць 17 дзяцей, а танцаваць умеюць 19 дзяцей. Колькі дзяцей умеюць і спяваць, і танцаваць?

4. У лесе 700 бяроз і 300 сосен. Колькі працэнтаў усіх дрэў састаўляюць сосны?

Заданне “Правер сябе”.

Задача

У класе 25 вучняў. З іх 5 вучняў не ўмеюць гуляць ні ў шашкі, ні ў шахматы. 18 вучняў умеюць гуляць у шашкі, 20 – у шахматы. Колькі вучняў класа гуляюць і ў шашкі, і ў шахматы?

Рашэнне:

$$25 - 5 = 20$$

$$20 - 18 = 2$$

$$20 > 18$$

Адказ: 18

VI. Кантрольна-ацэначны этап

- Так давайце ўспомнім наша **ключавое пытанне** занятка:
- **Што агульнага паміж малюнкам і адным з гэтых партрэтаў? (КРУГІ ЭЙЛЕРА)**
- Як вы лічыце, якія з пастаўленых мэт у пачатку ўрока нам удалося дасягнуць?

Звяртаем увагу на мэты ўрока (напісаныя на дошцы).

- Ітак, вы ведаеце ..., вы ўмеце... .

Ліст самаацэнкі

Тэма: Кругі Эйлера

Вучань _____

НАШТОБУЗУ	Ведаю	Сумняваюся	Не ведаю	Патрэбна дапамога
1.Ведаю, што такое кругі Эйлера				
2.Рашаю задачы кругамі Эйлера				
3.Вызначаю задачы, якія рашаюцца кругамі Эйлера				

Рэфлексія. **“Закончы сказ”**

- Сёння я навучыўся...
- Мне было лёгка...
- Я не цалкам зразумеў...
- Мне яшчэ трэба...

Рэкамендацыі па пераадольванню цяжкасцей.

Ахарактарызаваць кожнага вучня (даць ацэнку дзейнасці).

Биография Л.Эйлера.

Леонард Эйлер родился в 1707 г. в Швейцарии. Начальное образование получил дома под руководством отца, затем продолжил обучение в гимназии.

В 1727 г. Эйлер получил официальный вызов в Петербург, где был назначен адъюнктом математики.

В 1733 году 26-летний Леонард Эйлер женился на Катарине, дочери живописца (петербургского швейцарца) Георга Гзеля. Молодожёны приобрели дом на набережной Невы, где и поселились. **В семье Эйлера родились 13 детей, но выжили 3 сына и 2 дочери.** Эйлер отличался феноменальной работоспособностью. **По отзывам современников, для него жить означало заниматься математикой.**

За первый период пребывания в России он написал более 90 крупных научных работ. Однако перенапряжение не прошло бесследно: он заболел и потерял зрение на правый глаз. Последние 17 лет жизни Эйлера были омрачены почти полной потерей зрения.

По особому приглашению императрицы в Санкт-Петербург прибыл для лечения Эйлера известный немецкий окулист барон Вентцель. После осмотра он согласился сделать Эйлеру операцию и удалил с левого глаза катаракту. Эйлер снова стал видеть. Врач предписал беречь глаз от яркого света, не писать, не читать — лишь постепенно привыкать к новому состоянию. Однако уже через несколько дней после операции Эйлер снял повязку, и вскоре потерял зрение снова. На этот раз — окончательно.

Эйлер активно трудился до последних дней. В сентябре 1783 года 76-летний учёный стал ощущать головные боли и слабость. 7 сентября после обеда, проведённого в кругу семьи, он внезапно почувствовал себя плохо. Эйлер успел произнести: «Я умираю», — и потерял сознание. Через несколько часов, так и не придя в сознание, он скончался от кровоизлияния в мозг.

Его похоронили на Смоленском лютеранском кладбище в Петербурге.

Нет ученого, имя которого упоминалось бы в учебной литературе по математике столь же часто, как имя Эйлера. **Полное собрание его сочинений насчитывает более 70 томов, а списки его трудов – более 850 названий.**

1) В 1735 году Академия получила задание выполнить срочное и очень громоздкое астрономическое вычисление. **Группа академиков просила на эту работу три месяца, а Эйлер взялся выполнить работу за 3 дня — и справился самостоятельно.**

2) Рассказывают, что Эйлер не любил театр, и если попадал туда, поддавшись уговорам жены, то, чтобы не скучать, выполнял в уме сложные вычисления, подобранных объём так, чтобы хватило как раз до конца представления.

3) Другой рассказ: однажды два студента, выполняя независимо сложные астрономические вычисления, получили немного различающиеся результаты в 50-м знаке и обратились к Эйлеру за помощью. Эйлер проделал те же вычисления в уме и указал правильный результат.